

ਸ਼ਕਮ ਵਿਚ ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ

ਅਧਿਆਇ 34 ਸ਼ਕਮ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕੁਝ ਦੁਖੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ। ਇਹ ਪੁਰਖੇ ਦੀ ਇਕਲੋਤੀ ਬੇਟੀ, ਦੀਨਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਏ ਬਲਾਤਕਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (34:1-7)। ਇਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਕਮ ਦੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕ ਕਪਟੀ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਭਰਿਸ਼ਟ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਉਸ ਨੂੰ ਪਤਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲੈ ਲੈਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲੇਗੀ (34:8-17)। ਪਰ, ਸ਼ਕਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਨੈਤਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ (34:18-24), ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਕਿ ਆਪਣੇ ਭੈਣ ਦੀ ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈ ਸਕਣ (34:25-31)।

ਦੀਨਾਹ ਦੀ ਬੇਪਤੀ (34:1-7)

'ਫੇਰ ਲੇਆਹ ਦੀ ਧੀ ਦੀਨਾਹ ਜਿਹੜੀ ਉਹ ਯਾਕੂਬ ਤੋਂ ਜਣੀ ਉਸ ਦੇਸ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਗਈ। ਅਤੇ ਹਮੇਰ ਹਿੱਵੀ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸ਼ਕਮ ਓਸ ਦੇਸ ਦੇ ਸਜਾਦੇ ਨੇ ਉਹ ਨੂੰ ਡਿੱਠਾ ਅਤੇ ਉਹ ਨੂੰ ਲੈਕੇ ਉਹ ਦੇ ਨਾਲ ਲੇਟਿਆ ਅਤੇ ਉਹ ਦੀ ਬੇਪਤੀ ਕੀਤੀ। ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਜੀਉ ਯਾਕੂਬ ਦੀ ਧੀ ਦੀਨਾਹ ਨਾਲ ਲੱਗ ਗਿਆ ਅਰ ਉਹ ਨੇ ਉਸ ਛੇਕਰੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਤਾ ਅਰ ਉਸ ਛੇਕਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿੱਠੇ ਬੋਲ ਬੋਲੇ। "ਉਪਰੰਤ ਸ਼ਕਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਹਮੇਰ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਏਸ ਛੇਕਰੀ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹੁਣ ਲਈ ਲੈ ਦੇ।" ਤਾਂ ਯਾਕੂਬ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮੇਰੀ ਧੀ ਦੀਨਾਹ ਨੂੰ ਭਰਿਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਹ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਉਹ ਦੇ ਡੰਗਰਾਂ ਨਾਲ ਰੜ ਨੂੰ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ ਸੇ ਯਾਕੂਬ ਓਹਨਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਤੀਕ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ। 'ਫੇਰ ਹਮੇਰ ਸ਼ਕਮ ਦਾ ਪਿਤਾ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਲਈ ਉਹ ਦੇ ਕੋਲ ਬਾਹਰ ਗਿਆ। ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਰੜ ਤੋਂ ਆਏ ਅਰ ਓਹ ਮਨੁੱਖ ਅੱਤ ਹਿਰਖ ਅਰ ਰੋਹ ਵਿੱਚ ਆਏ ਕਿਉਂਜੇ ਉਸ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲ ਵਿੱਚ ਮੂਰਖਤਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਉਹ ਯਾਕੂਬ ਦੀ ਧੀ ਨਾਲ ਲੇਟਿਆ ਜੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਆਇਤ 1. ਦੀਨਾਹ ਲੇਆਹ ਦੀ ਪੁੱਤਰੀ ਸੀ (30:21), ਜੋ ਯਾਕੂਬ ਦੀ ਉਹ ਪਤਨੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਸੀ,¹ ਅਤੇ ਸ਼ਿਮਓਨ ਅਤੇ ਲੈਵੀ ਦੀ ਸਕੀ ਭੈਣ ਸੀ, ਜੋ ਇਸ ਦੁਖਦਾਈ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਖੁੱਲਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮਰੱਤਵਪੂਰਣ ਹਨ। ਉਹ ਯਾਕੂਬ ਦੀ ਇਕਮਾਤਰ ਧੀ

ਸੀ; ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਗਿਆਰਾਂ ਭਰਾਵਾਂ² ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਜਵਾਨ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ³ ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਇੱਕ ਕਿਸੇਰੀ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਉਸ ਦੇਸ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਗਈ। ਸ਼ਬਦ “ਵੇਖਣ” (בָּרַךְ, *ਰਾਹ*) ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ “ਵੇਖਣਾ” ਹੈ, ਇਹ ਸ਼ਕਮ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀਆਂ ਕਨਾਨੀ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਵਿਚ ਦੀਨਾਹ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।⁴

ਜਦਕਿ ਦੀਨਾਹ ਦੀ ਇੱਛਾ ਕਾਫੀ ਸਿੱਧੀ ਸਾਦੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਪਾਠਕ ਕੋਈ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਪਰ ਹੈਰਾਨ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਲੇਆਹ ਨੇ ਕਿਉਂ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੂਰਤੀਪੂਜਕ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਖਭਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਇਕੱਲੀ ਭੇਜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾ ਜਾਣਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਡੇਰੇ ਦੇ ਵਿਚ ਖੁੰਮ ਰਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਆਪਣੀਆਂ ਭੇਡਾਂ-ਬੱਕਰੀਆਂ ਦੇ ਝੁੰਡਾਂ ਅਤੇ ਵੱਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਹਰ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਸਨ। ਸਥਿਤੀ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਮੂਰਖਤਾਪੂਰਣ ਕੰਮ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਦੁੱਖ ਭਰਿਆ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ (ਅਤੇ ਸ਼ਕਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲਈ)।

ਆਇਤ 2. ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਦੇ ਮੰਚ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਲੇਖਕ ਨੇ ਹਮੇਰ ਹਿੱਵੀ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸ਼ਕਮ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਪਿਛਲੇ ਅਧਿਆਇ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ “ਸ਼ਕਮ” ਅਤੇ “ਹਮੇਰ” ਦਾ ਉਲੇਖ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਯਾਕੂਬ ਨੇ ਪੈਲੀ ਦਾ ਇੱਕ ਖੱਤਾ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ (33:18, 19)। ਇਹ ਲੋਕ “ਹਿੱਵੀ [ਹਿੱਵੀਆਂ]” ਸਨ, ਜੋ ਕਨਾਨ ਦੇਸ ਵਿਚ ਵੱਸਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੱਤਾਂ ਕੌਮਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਸਨ (10:15, 17; ਬਿਵਸਥਾ ਸਾਰ 7:1)। ਹਿੱਵੀ ਕਨਾਨ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਪਹਾੜੀ ਦੇਸ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਯਰੂਸ਼ਲਮ ਦੇ ਕੋਲ ਗਿਬਓਨ ਵਿਚ ਦੱਖਣ ਤੱਕ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਲੇਬੋਹਾਮਾਥ ਤੱਕ (ਯਹੇਸ਼ੂਆ 9:1-7; 11:3; ਨਿਆਈਆਂ 3:3)। ਜਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ, ਹਮੇਰ ਸ਼ਕਮ ਦਾ ਸੰਸਥਾਪਕ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਨਿਆਈਆਂ 9:28), ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦਾ ਨਾਂ ਉਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।⁵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ “ਪਿਤਾ” ਅਤੇ “ਪੁੱਤਰ” ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਬੰਧ ਪੂਰੇ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੰਯੁਕਤ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਬਾਰ ਬਾਰ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਦੀਨਾਹ ਉਸ ਦੇਸ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਨੂੰ “ਵੇਖਣ” (*ਰਾਹ*) ਲਈ ਬਾਹਰ ਗਈ, ਤਾਂ ਸ਼ਕਮ ਨੇ ਉਹ ਨੂੰ ਡਿੱਠਾ (*ਰਾਹ*)। ਵਾਸਨਾ ਨਾਲ ਭਰ ਕੇ, ਉਹ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਲੈਕੇ (לָקַח, *ਲਾਕਾਚ*) ਜਾਂ “ਫੜ ਕੇ” (NRSV) ਜਬਰਦਸਤੀ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਲੇਟਿਆ। “ਜਬਰਦਸਤੀ” ਸ਼ਬਦ ਇਬਰਾਨੀ ਕਿਰਿਆ לָקַח (*ਅਨਾਹ*) ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ “ਨਿਮਰ” ਜਾਂ “ਬਲ ਨਾਲ ਅਧੀਨ ਕਰਨਾ” ਹੈ।⁶ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ, ਸ਼ਬਦ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਦਾ “ਬਲਾਤਕਾਰ” ਕੀਤਾ (CEV; NLT)।⁷ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਦੀਨਾਹ ਵਰਗੀ ਲੜਕੀ ਜੇ ਇੱਕ ਰੱਖਿਅਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਗੁਆ ਲਈ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕੁਝ ਕਨਾਨੀ ਕੁੜੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦੇਸ ਦੇ ਸਜਾਏ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੋਵੇ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਜਿਨਸੀ ਇੱਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸਤਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਆਇਤ 3. ਅਮਨੇਨ ਤੋਂ ਉਲਟ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਤਾਮਾਰ ਨੂੰ ਭਰਿਸ਼ਟ ਕਰਨ ਤੋਂ

ਬਾਅਦ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਫ਼ਰਤ ਕੀਤੀ (2 ਸਮੂਏਲ 13:15-19), ਸ਼ਕਮ ਦਾ ਜੀਉ ਦੀਨਾਹ ਨਾਲ ਲੱਗ ਗਿਆ। “ਜੀਉ ਲੱਗ ਗਿਆ” קָרַח (ਡੀਬਾਕ) ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੈ, 2:24 ਵਿਚ ਆਦਮੀ ਦੇ ਲਈ ਉਹੀ ਕਿਰਿਆ ਕਿ ਆਪਣੀ ਤੀਵੀਂ ਨਾਲ “ਮਿਲਿਆ ਰਹੇਗਾ।” ਇਸਤੋਮਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ESV ਅਨੁਵਾਦ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ “ਉਸ ਦੀ ਆਤਮਾ ਦੀਨਾਹ ਵੱਲ ਖਿੱਚੀ ਗਈ ਸੀ” ਉਹ ਨੇ ਉਸ ਛੋਕਰੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕੀਤਾ (ਵੇਖੋ 29:18) ਅਤੇ ਉਸ ਛੋਕਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿੱਠੇ ਬੋਲ ਬੋਲੇ। ਇਬਰਾਨੀ ਲਿਖਤ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥ ਕਿ “ਉਸ ਨੇ ਕੁੜੀ ਦੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ” ਉਸ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਰੂਥ 2:13; ਯਸਾਯਾਹ 40:2), ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿਨਸੀ ਤੌਰ ਤੇ ਭਰਿਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਵਧੇਰੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ, ਕਿ ਭਾਸ਼ਾ ਉਸ ਨੂੰ ਲੁਭਾਉਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ (ਵੇਖੋ ਨਿਆਈਆਂ 19:3; ਹੋਸ਼ੇਆ 2:14), ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦੇ ਲਈ ਮਨਾਉਣਾ।⁸ ਇੰਝ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹੀ - ਭਾਵੇਂ ਜਬਰਦਸਤੀ ਜਾਂ ਆਪਣੀ ਅਜ਼ਾਦ ਇੱਛਾ ਦੇ ਨਾਲ - ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਬਾਅਦ ਦੀ ਕਥਾ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ (34:26)।

ਆਇਤ 4. ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਦੀਨਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਸ਼ਕਮ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਹਮੇਰ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, ਏਸ ਛੋਕਰੀ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹੁਣ ਲਈ ਲੈ ਦੇ।⁹ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਸੀ ਕਿ ਮਾਪੇ ਵਿਆਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ (21:21; 24:1-9; 38:6; ਨਿਆਈਆਂ 14:2)। ਬਾਅਦ ਵਿਚ, ਮੂਸਾ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਤਹਿਤ, ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਇੱਕ ਕੁਆਰੀ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਪਰਗਟ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਚਾਂਦੀ ਦੇ ਪੰਜਾਹ ਸ਼ਕੇਲ ਭਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਤਲਾਕ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ (ਬਿਵਸਥਾ ਸਾਰ 22:28, 29; ਵੇਖੋ ਕੂਚ 22:16, 17)।¹⁰ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕਨਾਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਰਿਵਾਜ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਵੀ ਉਹ ਜਵਾਨ ਆਦਮੀ ਸਿਰਫ਼ ਦੀਨਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਸਗੋਂ ਉਹ ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ ਲਾੜੀ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਕੀਮਤ ਦੇਣ ਦੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ (34:11, 12)।

ਆਇਤ 5. ਇਹ ਲਿਖਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਕਿ ਇਹ ਖਬਰ ਯਾਕੂਬ ਤੱਕ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚੀ ਕਿ ਸ਼ਕਮ ਨੇ ਮੇਰੀ ਧੀ ਦੀਨਾਹ ਨੂੰ ਭਰਿਸ਼ਟ ਕੀਤਾ, ਪਰ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤੁਰੰਤ ਉਸ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀ। ਸੁਭਾਵਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਅਸੀਂ ਪੁਰਖੇ ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਭਿਆਨਕ ਪ੍ਰਤਿਕਿਰਿਆ ਦੀ ਉਮੀਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਾਊਦ ਦੇ ਕ੍ਰੋਧ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧੀ ਤਾਮਾਰ ਦੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਸੀ (2 ਸਮੂਏਲ 13:21); ਪਰ, ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਯਾਕੂਬ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ।¹¹ ਜਾਹਿਰ ਤੌਰ ਤੇ, ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਲੇਆਹ ਨੂੰ ਵੀ, ਜੋ ਦੀਨਾਹ ਦੀ ਮਾਂ ਸੀ, ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੇ ਭਰਿਸ਼ਟ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ। ਇਹ ਚੁੱਪ ਬਹੁਤ ਹੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਕੋਈ ਵੀ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਉਹ ਦੇ ਡੰਗਰਾਂ ਨਾਲ ਰੜ ਨੂੰ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ, ਅਤੇ ਯਾਕੂਬ ਓਹਨਾਂ ਦੇ ਆਉਣ ਤੀਕ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ ਉਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁੱਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ।

ਆਇਤ 6. ਸ਼ਕਮ ਦੀਆਂ ਇੱਛਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਹਮੇਰ ... ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ

ਲਈ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਉਸ ਦੇ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਗਿਆ। ਕਿਰਿਆ “ਬਾਹਰ ਗਿਆ” (לָצֵד, *ਯਾਤਸਾ*) 34:1 ਤੋਂ ਦੁਹਰਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਦੀਨਾਹ “ਉਸ ਦੇਸ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਗਈ।” ਦੀਨਾਹ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਲਈ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹਮੇਰ ਨੂੰ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਡੇਰੇ ਦੇ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਛੱਡਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਕਨਾਨੀ ਪਿਤਾ ਇੱਕ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਪੁਰਖੇ ਨੂੰ ਕੀ ਕਰੇਗਾ?

ਆਇਤ 7. ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਤੁਰੰਤ ਮੁੜ ਗਿਆ ਕਿ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਰੜ ਤੋਂ ਘਰ ਮੁੜ ਆਏ। ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸ਼ਕਮ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੈਣ ਨਾ ਕੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਕਿਰਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀਨਤਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਖਰੀ ਸੀ (34:5)। **ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਅੱਤ ਹਿਰਖ ਅਰ ਰੋਹ ਵਿੱਚ ਆਏ ਕਿਉਂਜੋ ਯਾਕੂਬ ਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਭਰਿਸ਼ਟ ਕਰਨ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਇਸਰਾਏਲ ਵਿੱਚ ਮੂਰਖਤਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।**

ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਸੈਂਕੜੇ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਤੱਕ ਇਸਰਾਈਲ ਇੱਕ ਕੌਮ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਿ “ਉਸ ਨੇ ਇਸਰਾਏਲ ਵਿੱਚ ਮੂਰਖਤਾਈ ਕੀਤੀ” ਸ਼ਾਇਦ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇੱਕ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਲਿਖਤ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰ, ਕੁਝ ਲੋਕ ਸੋਚਦੇ ਹਨ ਕਿ “ਇਸਰਾਏਲ ਵਿਚ” ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਵਰਤਮਾਨ ਵੰਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਆਖਿਰਕਾਰ ਇਸਰਾਈਲ ਕੌਮ ਨੇ ਤਿਆਰ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਹਵਾਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਪਠਨ ਹੈ “ਉਸ ਨੇ ਇਸਰਾਈਲ [ਯਾਕੂਬ] ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ,” ਕਿਉਂਕਿ ਸੰਬੰਧਕ (੨, ਖੀ) ਜਿਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ “ਵਿਚ” ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਅਰਥ “ਵਿਰੁੱਧ” ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।¹² ਫਿਰ ਵੀ, ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਮਿਲਦੀ-ਜੁਲਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਇਸਰਾਈਲ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਕੰਮਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੀ ਹੈ (ਬਿਵਸਥਾ ਸਾਰ 22:21; ਯਹੋਸ਼ੁਆ 7:15; ਨਿਆਈਆਂ 20:6, 10; 2 ਸਮੂਏਲ 13:12; ਯਿਰਮਿਯਾਹ 29:23)। ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਸਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ 34:7 ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਮੰਗਾਂ (34:8-17)

ਸ਼ਕਮ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ (34:8-12)

^੯ਤਾਂ ਹਮੇਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਏਹ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸ਼ਕਮ ਦਾ ਜੀਉ ਤੁਹਾਡੀ ਧੀ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਨੂੰ ਏਹ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦਿਓ। ^{੧੦}ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਕ ਨਾਤਾ ਕਰੋ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੇ ਦਿਓ ਅਰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਸਾਡੀਆਂ ਧੀਆਂ ਲੈ ਲਓ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਵੱਸੋ ਅਰ ਏਹ ਧਰਤੀ ਤੁਹਾਡੇ ਅੱਗੇ ਹੈ। ^{੧੧}ਵੱਸੋ ਅਰ ਬਜਣ ਬੁਪਾਰ ਕਰੋ ਅਰ ਉਸ ਦੇ ਵਿੱਚ ਪੱਤੀਆਂ ਬਣਾਓ। ^{੧੨}ਤਾਂ ਸ਼ਕਮ ਨੇ ਉਹ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਰ ਉਹ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਨਿਗਾਹ ਵਿੱਚ ਮੇਰੇ ਲਈ ਦਯਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਆਖੋ ਸੋ ਮੈਂ ਦਿਆਂਗਾ। ^{੧੩}ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਦਾਜ ਅਰ ਦਾਨ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਉੱਤੇ ਲਾ ਦਿਓਗੇ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਆਖੇ ਅਨੁਸਾਰ ਦਿਆਂਗਾ ਪਰ ਏਹ ਛੇਕਰੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦਿਓ।

ਆਇਤ 8. ਭਾਵੇਂ ਹਮੇਰ ਨੇ ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਮਰਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਬੋਧਤ ਕੀਤਾ ਸੀ; ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਮਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ, ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਕੰਮ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਜੋ ਸ਼ਕਮ ਨੇ ਦੀਨਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਕਿਉਂ ਉਹ ਜਵਾਨ ਕੁੜੀ ਹਾਲੇ ਵੀ ਸਹਿਰ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਸੀ (34:26)। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, **ਮੇਰੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸ਼ਕਮ ਦਾ ਜੀਉ ਤੁਹਾਡੀ ਧੀ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਨੂੰ ਏਹ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦਿਓ।** ਇਹ ਸ਼ਬਦ (עָוָה, ਨੇਪੇਸ) ਜਿਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ “ਜੀਉ” ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਿਸਮ ਦੇ ਅਰਥ ਹਨ, ਜਿਸ ਵਿਚ “ਜੀਵਨ,” “ਇੱਛਾ,” ਅਤੇ “ਜਨੂੰਨ” ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। “ਲੱਗ ਗਿਆ” נָשָׂא (ਚਸਾਕ) ਤੋਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ “ਜੁੜਣਾ” ਜਾਂ “ਪ੍ਰੇਮ” ਹੈ। ਬਿਵਸਥਾ ਸਾਰ 21:11 ਵਿਚ, ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ “ਲੇਚਣਾ” ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹੋਰ ਸਥਾਨ ਤੇ, ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਇਸਰਾਈਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਯਹੋਵਾਹ ਦੀ “ਪ੍ਰੀਤ” (ਬਿਵਸਥਾ ਸਾਰ 7:7) ਅਤੇ “ਪ੍ਰੇਮ” (ਬਿਵਸਥਾ ਸਾਰ 10:15), ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਯਹੋਵਾਹ ਦੇ ਲਈ “ਪ੍ਰੀਤ” (ਜ਼ਬੂਰ 91:14) ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ। ਕੁਝ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦ 34:8 ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਆਧੁਨਿਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਪਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ: NIV ਅਨੁਵਾਦ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੀਨਾਹ ਨਾਲ ਸ਼ਕਮ ਦਾ “ਦਿਲ ਮਿਲ ਗਿਆ” ਸੀ, ਜਦਕਿ NLT ਸੰਸਕਰਣ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ “ਸੱਚਮੁੱਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ।” ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਕੇ, ਹਮੇਰ ਪੁਰਖੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਕਮ ਦੀਨਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਯੋਗ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ।

ਆਇਤ 9. ਹਮੇਰ ਨੇ ਸ਼ਕਮ ਅਤੇ ਦੀਨਾਹ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇੱਕ ਸੰਧੀ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਪ੍ਰਣ ਤੇ ਬਲ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਦੀਨਾਹ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, **ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਕ ਨਾਤਾ ਕਰੋ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੇ ਦਿਓ ਅਰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਸਾਡੀਆਂ ਧੀਆਂ ਲੈ ਲਓ।** ਇਹ ਇੱਕ ਉਦਾਰ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ ਤੇ ਅਬਰਾਹਾਮ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਵਰਜਿਆ ਰਿਹਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨੈਕਰ ਨੂੰ ਇਹ ਸਹੁੰ ਨਾ ਚੁਕਾ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਇਸਹਾਕ ਦੇ ਲਈ ਕਨਾਨੀ ਇਸਤਰੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗਾ। ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਰਾਮੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਲਾੜੀ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਣ ਦੇ ਲਈ ਹਾਰਾਨ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ (24:3, 4)। ਇਸਹਾਕ ਅਤੇ ਰਿਬਕਾਹ ਨੂੰ ਏਸਾਓ ਦੀਆਂ ਕਨਾਨੀ ਪਤਨੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਗੰਭੀਰ ਇਤਰਾਜ਼ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੀਵਨ ਖਰਾਬ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ ਹਾਰਾਨ ਭੇਜਣ ਦਾ ਇੱਕ ਕਾਰਣ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਾਮੇ ਲਾਬਾਨ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੇ (26:34, 35; 27:46; 28:1, 2)। ਜਦੋਂ ਇਸਰਾਈਲੀ ਵਾਇਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਦੇਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਈ ਹੁਕਮ ਸੀ ਕਿ ਕਨਾਨੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਕੇ ਮੂਰਤੀਪੂਜਾ ਵਿਚ ਫਸਣ ਤੋਂ ਬਚੋ (ਬਿਵਸਥਾ ਸਾਰ 7:3, 4)। ਯਹੋਸ਼ੁਆ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਕਨਾਨੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਭਰਿਸ਼ਟ ਅਤੇ ਵਿਨਾਸਕਾਰੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਇਸੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ (ਯਹੋਸ਼ੁਆ 23:11-13)। ਇਸ ਲਈ, ਕਨਾਨੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਗੰਭੀਰ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਦੁਆਰਾ

ਹਮੇਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਉੱਤਰ ਨਾ ਦੇਣਾ ਸੱਚਮੁੱਚ ਅਜੀਬ ਹੈ।

ਆਇਤ 10. ਹਮੇਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਫਾਇਦੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ: (1) ਉਹ ਸ਼ਕਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵੱਸਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣਗੇ। (2) ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਭੇਡਾਂ-ਬੱਕਰੀਆਂ ਅਤੇ ਵੱਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਖੁਲ੍ਹੇਆਮ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਸਨ। (3) ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਹ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇਸ ਵਿਚ ਵੱਸੋ, ਸਗੋ ਬਣਨ ਬੁਪਾਰ ਕਰੋ ਅਰ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਪੱਤੀਆਂ ਬਣਾਓ।¹³ ਹਮੇਰ ਦਾ ਦਰਸ਼ਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਾਕੂਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕਨਾਨੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਇਹ ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਲਈ ਵਿਨਾਸਕਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਲੂਤ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਦੇਮੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਦੇ ਕੰਢੇ ਤੇ ਸਨ (19:1-38)।

ਆਇਤਾਂ 11, 12. ਲਿਖਤ ਹੁਣ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸ਼ਕਮ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸੀ (ਵੇਖੋ 34:6)। ਹਮੇਰ ਦੀ ਗੱਲ ਖਤਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ [ਦੀਨਾਹ] ਉਹ ਦੇ ਪਿਤਾ ਅਰ ਉਹ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਅਪੀਲ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ। ਸਧਾਰਣ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿਚ, ਕਨਾਨ ਵਿਚਲੇ ਵਿਦੇਸੀਆਂ ਦੇ ਲਈ ਇਹ ਉਦਾਰਤਾ ਭਰਿਆ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਸ਼ਕਮ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਯਾ (יָד, ਚੈਨ, “ਦਯਾ”) ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਦੀਨਤਾ ਦਾ ਦਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਦੀਨਾਹ ਦਾ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਲਗਭਗ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗਣ ਦੇ ਸਮਾਨ ਸੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕੁੜੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੱਸੋ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਵਾਇਦਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਅਤੇ ਭਰਾ ਇੱਕ ਲਾੜੀ ਦੀ ਕੀਮਤ (גִּמְלָה, ਮੋਹਰਾ¹⁴) ਜੋ ਵੀ ਰਕਮ ਉਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੋਈ ਵੀ ਦਾਨ (תְּרוּמָה, ਮੈਂਥਨ¹⁵) ਜੋ ਉਹ ਲਾੜੀ ਦੇ ਲਈ ਮੰਗਣਗੇ ਉਹ ਦੇਵੇਗਾ, ਜੇਕਰ ਉਹ ਏਹ ਛੋਕਰੀ (ਉਹ) ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਦੇਣਗੇ।

ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ (34:13-17)

¹³ਤਾਂ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਨੇ ਸ਼ਕਮ ਅਰ ਉਹ ਦੇ ਪਿਤਾ ਹਮੇਰ ਨੂੰ ਧੋਹ ਨਾਲ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਅਰ ਏਸ ਲਈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੈਣ ਦੀਨਾਹ ਨੂੰ ਭਰਿਸ਼ਟ ਕੀਤਾ। ¹⁴ਏਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਏਹ ਗੱਲ ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸੱਕਦੇ ਜੇ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਬੇਸੁੰਨਤੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਦੇਈਏ ਕਿਉਂਜੇ ਏਸ ਤੋਂ ਸਾਡੀ ਬਦਨਾਮੀ ਹੋਊਗੀ। ¹⁵ਕੇਵਲ ਏਸ ਤੋਂ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਗੱਲ ਮੰਨਾਂਗੇ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਵਾਂਗਰ ਹੋ ਜਾਓ ਅਰ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿੱਚ ਹਰ ਇੱਕ ਨਰ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਕਰਾਈ ਜਾਏ। ¹⁶ਤਦ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿਆਂਗੇ ਅਰ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਧੀਆਂ ਆਪਣੇ ਲਈ ਲਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸੰਗ ਵੱਸਾਂਗੇ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਕੈਮ ਬਣਾਂਗੇ। ¹⁷ਪਰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਸੁੰਨਤ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਵਿਖੇ ਸਾਡੀ ਨਹੀਂ ਸੁਣੋਗੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਧੀ ਲੈਕੇ ਚੱਲੇ ਜਾਵਾਂਗੇ।

ਆਇਤ 13. ਸ਼ਕਮ ਨੇ ਦੀਨਾਹ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਭਾਵੁਕ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ; ਪਰ, ਜਵਾਨ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਯਾਕੂਬ ਸ਼ਾਂਤ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਨੇ ਸ਼ਕਮ ਅਰ ਉਹ ਦੇ ਪਿਤਾ ਹਮੇਰ ਨੂੰ ਧੋਹ ਨਾਲ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਅਰ ਏਸ ਲਈ ਕਿ ਉਸ

ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੈਣ ਦੀਨਾਹ ਨੂੰ ਭਰਿਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਫੈਸਲੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਅਗਿਆਨਤਾ ਕੀਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧੋਖੇ, ਕਤਲੇਆਮ, ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਝਿੜਕਿਆ ਸੀ (34:30; 49:5-7)। ਫਿਰ ਵੀ, ਯਾਕੂਬ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਮੇਂ ਤੇ ਉਦਾਸੀਨ ਅਤੇ ਚੁੱਪਚਾਪ ਸੀ। ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਜਿਵੇਂ ਇੱਕ ਪਿਤਾ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਇੰਝ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕ੍ਰੋਧੀ ਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਆਇਤਾਂ 14-17. ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸ਼ਕਮ ਅਤੇ ਹਮੇਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਦੇ ਇਸ ਰਿੱਵੀ ਨਾਲ ਸੰਭਾਵਿਤ ਵਿਆਹ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਵਿਚ ਈਮਾਨਦਾਰ ਜਾਪ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਰੁਕਾਵਟ ਹੈ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਸ਼ਕਮ ਨੂੰ ਪਤਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦੇਣ: ਉਹ ਅਸੁੰਨਤੀ ਸੀ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਬਦਨਾਮੀ ਸੀ (34:14)। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਭਾਵਿਤ ਏਕਤਾ ਲਈ ਇਸ ਸ਼ਰਤ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਕਮ ਦੇ ਹਰ ਇੱਕ ਨਰ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਕਰਾਈ ਜਾਏ (34:15); ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ, ਉਹ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਧੀਆਂ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਣਗੇ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕੈਮ ਬਣਾਂਗੇ (34:16)। “ਧੀਆਂ” ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਉਸ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਹਮੇਰ ਨੇ 34:9 ਵਿਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਸ਼ਕਮ ਦੇ ਲੋਕ ਸੁੰਨਤ ਕਰਾਉਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਗੇ, ਤਾਂ ਭਾਈਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਧੀ ਲੈਕੇ [ਲਾਕਾਚ] ਚੱਲੇ ਜਾਵਾਂਗੇ (34:17)। ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਦੀਨਾਹ ਨੂੰ “ਆਪਣੀ ਧੀ” ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਸੀ? ਉਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖਿਆ, ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਮਾਨ।

ਸੁੰਨਤ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਇਸ ਹੁਕਮ ਦੇ ਲਈ ਲਗਭਗ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਅਬਰਾਹਾਮ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਅੰਸ ਲਈ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਸੀ (17:9-14)। ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭੂ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਨੇਮ ਦੀ ਇੱਕ ਸਥਾਈ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਜ਼ਰੂਰੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ। ਪਰ, ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਇਹ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਰਿੱਵੀ ਆਪਣੇ ਦੇਵਤਿਆਂ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਰੀਤਿ-ਰਿਵਾਜਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਯਹੋਵਾਹ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ। ਸੁੰਨਤ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਵਿਆਹ ਦੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਵਿਚ ਇੱਕ ਆਰੰਭਿਕ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਅਤੇ ਇੱਕ ਜਾਤੀ ਦੇ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦੇ ਵਾਂਗ ਜਾਪਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਲਈ ਖਤਰਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਨਾਦਾਨੀ ਵਿਚ ਮੰਨ ਲੈਣਾ (34:18-24)

¹⁸ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਮੇਰ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਅਰ ਹਮੇਰ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸ਼ਕਮ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ

ਚੰਗੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ।¹⁹ ਅਰ ਉਸ ਗਭਰੂ ਨੇ ਏਹ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਏਸ ਲਈ ਦੇਰੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਯਾਕੂਬ ਦੀ ਧੀ ਤੋਂ ਪਰਸਿੰਨ ਸੀ ਅਰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਸਾਰੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਪਤਵੰਤ ਸੀ।²⁰ ਤਦ ਹਮੇਰ ਅਰ ਉਹ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸ਼ਕਮ ਨੇ ਨਗਰ ਦੇ ਫਾਟਕ ਕੋਲ ਜਾਕੇ ਨਗਰ ਦੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਏਹ ਗੱਲ ਕੀਤੀ।²¹ ਕਿ ਏਹ ਮਨੁੱਖ ਸਾਡੇ ਮੇਲੀ ਹਨ ਸੇ ਓਹ ਏਸ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਵੱਸਣ ਅਰ ਏਸ ਵਿੱਚ ਬੁਪਾਰ ਕਰਨ ਅਰ ਏਹ ਧਰਤੀ ਵੇਖੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਦੇਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਖੁਲ੍ਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਤੀਵੀਆਂ ਲਈ ਲਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਆਂਗੇ।²² ਕੇਵਲ ਏਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਓਹ ਮਨੁੱਖ ਸਾਨੂੰ ਮੰਨਣਗੇ ਕਿ ਓਹ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਵੱਸਣ ਅਰ ਇੱਕ ਕੇਮ ਹੋਣ ਅਰਥਾਤ ਏਸ ਤੇ ਭਈ ਸਾਡੇ ਹਰ ਇੱਕ ਨਰ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਕਰਾਈ ਜਾਵੇ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।²³ ਭਲਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਾਈਆਂ ਅਰ ਬਲਦ ਅਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਲ ਧਨ ਅਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਡੰਗਰ ਸਾਡੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਣਗੇ? ਅਸੀਂ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ ਓਹ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਵੱਸਣਗੇ।²⁴ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਦੇ ਨਗਰ ਦੇ ਫਾਟਕ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਹਮੇਰ ਅਰ ਉਹ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸ਼ਕਮ ਦੀ ਸੁਣੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਦੇ ਨਗਰ ਦੇ ਫਾਟਕ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਹਰ ਇੱਕ ਨਰ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਕਰਾਈ ਗਈ।

ਆਇਤ 18. ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰਣਾਂ ਦੇ ਕਾਰਣ, ਹਮੇਰ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਅਰ ਹਮੇਰ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸ਼ਕਮ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਚੰਗੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ। ਸ਼ਕਮ ਦੀਨਾਹ ਨੂੰ ਪਤਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਹਮੇਰ ਵਿੱਤੀ ਕਾਰਣਾਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਗਠਜੇੜ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਉਹ ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਖਿਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ (34:23)।

ਆਇਤ 19. ਸ਼ਕਮ ਨੂੰ ਇੱਥੇ ਇੱਕ ਗਭਰੂ (גַבְרִי, ਨਾਆਰ) ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਦੀਨਾਹ (דִּינָה, ਨਾਆਰਾਰ) ਦੇ ਲਈ ਵਰਤੇ ਗਏ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। NASB ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਇੱਕ “ਕੁੜੀ,” ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ESV ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ “ਛੇਕਰੀ” ਹੈ (34:3, 12)। ਇੱਥੇ “ਗਭਰੂ” “ਛੇਕਰੀ” ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇੱਕ ਉਤਸੁਕ “ਗਭਰੂ” ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਸ਼ਕਮ ਨੇ ਏਹ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਏਸ ਲਈ ਦੇਰੀ ਨਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਯਾਕੂਬ ਦੀ ਧੀ ਤੋਂ ਪਰਸਿੰਨ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ (גַבְרִי, ਡਾਬਰ) ਕੀਤੀ ਸੀ? ਇੱਥੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਇਬਰਾਨੀ ਸ਼ਬਦ 34:18 ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤੇ ਗਏ “ਸ਼ਬਦਾਂ” ਦੇ ਸਮਾਨ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਬਹੁਵਚਨ ਵਿਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਯਕੀਨਨ, ਸ਼ਕਮ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਸੀ (34:13-17)। ਇਹ ਉਸ ਘਟਨਾ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ: ਉਹ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਫਾਟਕ ਤੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁੰਨਤ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ (34:20-24)। ਇੱਕ ਹੋਰ ਸੰਭਾਵਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੁੰਨਤ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਨਗਰ ਦੇ ਫਾਟਕ ਕੋਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੇਂ, ਲੇਖਕ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸ਼ਕਮ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਵੱਡਾ ਪਤਵੰਤ ਸੀ। ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਗਰ ਦੇ ਲੋਕ ਉਸ ਦੀ ਕਿਉਂ

ਸੁਣਨਗੇ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਲਾਹ ਮੰਨਣਗੇ।

ਆਇਤ 20. ਹਮੇਰ, ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਹਾਕਮ, ਅਤੇ ਉਹ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸ਼ਕਮ ਨਗਰ ਦੇ ਫਾਟਕ ਕੋਲ ਗਏ (ਵੇਖੋ 19:1; 23:10) ਤਾਂ ਕਿ ਨਗਰ ਦੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਬਾਰੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਨ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਵੇਂ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਇਸ ਸਮੂਹ ਨੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਾਸੀਆਂ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜੋ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਸਮੂਹਾਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਅਕਸਰ ਈ.ਪੂ. ਦੇ ਦੂਜੇ ਮਿਲੇਨਿਅਮ ਦੀਆਂ ਮਸੋਪੋਤਾਮੀ ਅਤੇ ਕਨਾਨੀ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਕਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੋ ਮੁੱਦਾ ਸੀ ਬਾਹਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਭੂਮੀ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਿੱਠੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਵਿਚ ਭੇਡਾਂ-ਬੱਕਰੀਆਂ ਅਤੇ ਵੱਗਾਂ ਨੂੰ ਚਾਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣੀ ਸੀ।¹⁶

ਆਇਤ 21. ਦੋਵਾਂ ਆਦਮੀਆਂ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਹ ਵਿਦੇਸੀ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੇਲੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਿੱਠੀ ਲੋਕ ਯਾਰੂਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਏਸ ਦੇਸ ਵਿੱਚ ਵੱਸਣ ਅਰ ਏਸ ਵਿੱਚ ਬੁਧਾਰ ਕਰਨ ਕਿਉਂਕਿ ਏਹ ਧਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਖੁਲ੍ਹੀ [ਸੀ] ਕਿ ਉਹ ਉੱਥੇ ਵੱਸ ਸਕਣ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਦੋਵੇਂ ਸਮੂਹ ਆਪਣੀਆਂ ਧੀਆਂ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਵਿਆਹ ਸਕਦੇ ਸਨ।

ਆਇਤ 22. ਫਿਰ ਹਮੇਰ ਅਤੇ ਸ਼ਕਮ ਨੇ ਇੱਕ ਗੱਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦੀ ਓਹ ਮਨੁੱਖ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਯਾਰੂਬ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਾਲੇ ਸਿਰਫ ਤਾਂ ਮੰਨਣਗੇ ... ਕਿ ਹਿੱਠੀਆਂ ਨਾਲ ਵੱਸਣ ਜੇਕਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲੇ ਹਰ ਇੱਕ ਨਰ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਕਰਾਈ ਜਾਵੇ ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਚੂਕ ਹੋਈ: ਸ਼ਕਮ ਅਤੇ ਹਮੇਰ ਨੇ ਇਸ ਤੱਥ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਕਮ ਨੇ ਦੀਨਾਹ ਦਾ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਉਸ ਵੱਡੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਮੁਖੀਆ ਸੀ; ਨਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਉਲੇਖ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਦੀਨਾਹ ਦੇ ਭਰਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇਣ ਕਿ ਦੀਨਾਹ ਦਾ ਵਿਆਹ ਸ਼ਕਮ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕੇ, ਸ਼ਕਮ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਰਾਂ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਆਇਤ 23. ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੁੰਨਤ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਲਈ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ, ਹਮੇਰ ਅਤੇ ਸ਼ਕਮ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਗਰ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਫਾਇਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯਾਰੂਬ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਇੱਕਜੁੱਟ ਹੋਣ ਦਾ ਆਪਣਾ ਕਾਰਣ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕੀਤਾ: **ਭਲਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗਾਈਆਂ ਬਲਦ ਅਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਾਲ ਧਨ ਅਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਡੰਗਰ ਸਾਡੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਣਗੇ? ਅਸੀਂ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ ਓਹ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਵੱਸਣਗੇ।**

ਆਇਤ 24. ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਨਗਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਆਪਣੇ ਫਾਇਦੇ ਦੇ ਲਈ ਹਮੇਰ ਅਤੇ ਸ਼ਕਮ ਦੁਆਰਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲਿਆ। ਇਹ ਸ਼ਾਇਦ ਇੱਕ ਮੁਹਾਵਰੇਦਾਰ ਵਾਕ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸੰਭਾਵੀ ਰੱਖਿਅਕਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਸਕਦੇ ਹਨ।¹⁷ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਣੀ, ਅਤੇ ਹਰ ਇੱਕ ਨਰ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਕਰਾਈ ਗਈ। ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਕਾਰਣ, ਸਾਰੇ ਮਰਦ ਅਸਥਾਈ ਤੌਰ ਤੇ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋ ਗਏ

ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਸ਼ਕਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ (34:25-31)

²⁵ਐਉਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਤੀਜੇ ਦਿਹਾੜੇ ਜਦ ਓਹ ਦੁਖ ਵਿੱਚ ਸਨ ਤਾਂ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਸ਼ਿਮਓਨ ਅਰ ਲੇਵੀ ਦੀਨਾਹ ਦੇ ਭਰਾ ਆਪਣੀਆਂ ਤੇਗਾਂ ਲੈਕੇ ਉਸ ਨਗਰ ਉੱਤੇ ਨਿਡਰ ਹੋਕੇ ਆਣ ਪਏ ਅਤੇ ਸਰਬੱਤ ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਢ ਸੁੱਟਿਆ। ²⁶ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਮੇਰ ਨੂੰ ਅਰ ਉਹ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸ਼ਕਮ ਨੂੰ ਵੀ ਤੇਗ ਦੀ ਧਾਰ ਨਾਲ ਵੱਢ ਸੁੱਟਿਆ ਅਤੇ ਦੀਨਾਹ ਨੂੰ ਸ਼ਕਮ ਦੇ ਘਰੋਂ ਲੈਕੇ ਓਹ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਏ। ²⁷ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਨੇ ਲੋਥਾਂ ਉੱਤੇ ਆਕੇ ਨਗਰ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਲਿਆ ਕਿਉਂਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਭਰਿਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। ²⁸ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭੇਡਾਂ ਬੱਕਰੀਆਂ ਅਰ ਗਾਈਆਂ ਬਲਦਾਂ ਅਰ ਖੇਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅਰ ਜੇ ਕੁਝ ਨਗਰ ਅਰ ਰਤ ਵਿੱਚ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੈ ਲਿਆ। ²⁹ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਭ ਧਨ ਅਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਭ ਨਿਆਇਆਂ ਨੂੰ ਅਰ ਤੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਲੈ ਗਏ ਅਤੇ ਜੇ ਕੁਝ ਘਰੀਂ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੁੱਟ ਲਿਆ। ³⁰ਤਦ ਯਾਕੂਬ ਨੇ ਸ਼ਿਮਓਨ ਅਰ ਲੇਵੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਤੁਸਾਂ ਮੈਨੂੰ ਔਖਾ ਕੀਤਾ ਅਰ ਏਸ ਦੇਸ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਵਿੱਚ ਕਨਾਨੀਆਂ ਅਰ ਪਰਿੱਜੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤੁਸਾਂ ਮੈਨੂੰ ਘਿਣਾਉਣਾ ਕੀਤਾ ਨਾਲੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਥੋੜੇ ਜਿਹੇ ਆਦਮੀ ਹਨ ਸੇ ਓਹ ਮੇਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕੱਠੇ ਹੋਕੇ ਮੈਨੂੰ ਮਾਰਨਗੇ ਸੇ ਮੇਰਾ ਅਰ ਮੇਰੇ ਘਰ ਦਾ ਸੱਤਿਆ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ³¹ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ, ਭਲਾ, ਉਹ ਸਾਡੀ ਭੈਣ ਨਾਲ ਕੰਜਰੀ ਵਾਂਗ ਵਰਤਾਓ ਕਰੋ?

ਆਇਤ 25. ਸ਼ਕਮ ਤੇ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਦੋ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸ਼ਿਮਓਨ ਅਰ ਲੇਵੀ ਨੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਜੇ ਦੀਨਾਹ ਦੇ ਭਰਾ ਸਨ। ਇਹ ਜਵਾਨ ਆਦਮੀ ਦੀਨਾਹ ਦੇ ਸਕੇ ਭਰਾ ਸਨ; ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਲੇਆਹ ਦੇ ਬੱਚੇ ਸਨ (29:33, 34; 30:21; 34:1)। ਇਹ ਆਸਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਸ਼ਿਮਓਨ ਅਤੇ ਲੇਵੀ ਦੀ ਦੀਨਾਹ ਦੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਦੱਸਦਾ ਹੈ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵੇਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਸ਼ਕਮ ਦੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਦੇ ਤੀਜੇ ਦਿਹਾੜੇ ਤੱਕ ਉਡੀਕ ਕੀਤੀ। ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਉਮੀਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੁਖ ਵਿੱਚ ਸਨ। ਇੱਕ ਪ੍ਰਾਰੰਭਿਕ ਯਹੂਦੀ ਤਰਗੁਮ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, “ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਭਾਰੂ ਸਨ।”¹⁸ ਇਹ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਸੱਚ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਸਰਜਰੀ ਵਿਚ ਬੈਕਟੀਰਿਆ ਰਹਿਤ ਯੰਤਰਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਰਜਰੀ ਚਲਾਉ ਢੰਗਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ (ਵੇਖੋ ਯਹੇਸੁਆ 5:8)। ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੁਖਾਰ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਤੇ, ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਆਪਣੀਆਂ ਤੇਗਾਂ ਲੈਕੇ ਉਸ ਨਗਰ ਉੱਤੇ ਨਿਡਰ [נִדְרָ, ਬੇਚਾਕ] ਹੋਕੇ ਆਣ ਪਏ ਅਤੇ ਸਰਬੱਤ ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਵੱਢ ਸੁੱਟਿਆ। ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਮਾਫ ਨਾ ਕਰਨ ਯੋਗ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ; ਲੇਆਹ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਕੁਝ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਹ ਸੁਝਾਅ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਅਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਿਮਓਨ ਅਤੇ ਲੇਵੀ, ਆਪਣੇ ਆਪ, ਸ਼ਕਮ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗ ਸਨ। ਜਦਕਿ ਇਸ ਕਤਲੇਆਮ ਵਿਚ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਲਿਖਤ ਇਸ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੌਤਾਂ ਲਈ ਸ਼ਿਮਓਨ ਅਤੇ ਲੇਵੀ ਹੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ (34:30)।

ਆਇਤ 26. ਲੇਖਕ ਨੇ ਹਮੇਰ ਨੂੰ ਕਤਲਾਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਕੀਤਾ ਹਮੇਰ ਅਰ ਉਹ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸ਼ਕਮ ਨੂੰ ਵੀ ਤੇਗ ਦੀ ਧਾਰ ਨਾਲ ਵੱਢ ਸੁੱਟਿਆ। ਦੇਵੇਂ ਆਦਮੀ ਬੁਰਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਦੇਸੀ ਸਨ: ਸ਼ਕਮ ਨੇ ਦੀਨਾਹ ਨੂੰ ਭਰਿਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹਮੇਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਇਸ ਬਿੰਦੂ ਤੇ ਦੀਨਾਹ ਦੀ ਹਾਲਤ ਪਰਗਟ ਹੋਈ ਹੈ: ਬਲਾਤਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ - ਉਹ ਸ਼ਕਮ ਦੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਸੀ - ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਜਾਂ ਬੰਦੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ।¹⁹ ਇਸ ਲਈ, ਲੇਆਹ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਲੈਕੇ [ਲਾਕਾਚ] ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਏ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਲੈ ਆਂਦਾ। ਇਹੀ ਮੂਲ ਕਿਰਿਆ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪਰਗਟ ਹੋਈ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸ਼ਕਮ ਨੇ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਜਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਦੀਨਾਹ ਨੂੰ "ਲੈਕੇ" (34:2), ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਸ ਭਰਾ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਪਸ "ਲੈਕੇ" ਚਲੇ ਗਏ।

ਆਇਤ 27. ਕਤਲੇਆਮ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਖਾਤਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਪੁੱਤ੍ਰਾਂ ਨੇ ਲੋਥਾਂ ਉੱਤੇ ਆਕੇ ਨਗਰ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਬਦਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤਰਕਸੰਗਤ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ [ਸ਼ਕਮ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ] ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਭਰਿਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਪੂਰੇ ਨਗਰ ਨੂੰ ਦੀਨਾਹ ਦੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਕਮ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰਕੇ ਉਸ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਸੀ। ਯਾਕੂਬ ਦੀ ਚੁੱਪੀ ਅਤੇ ਕੰਮ ਨਾ ਕਰਨ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹਿੰਦੀਆਂ ਕੋਲੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ; ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ "ਹਿੰਸਾ," "ਸਵੈ-ਇੱਛਾ," "ਗੁੱਸੇ," ਅਤੇ "ਕ੍ਰੋਧ" ਨੂੰ 49:5-7 ਵਿਚ ਸਰਾਪਿਆ।

ਆਇਤਾਂ 28, 29. ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚ, ਕਨਾਨੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬੇਕਾਬੂ ਵਿਹਾਰ ਨਿਰੰਤਰ ਚੱਲਦਾ ਰਿਹਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਭੇਡਾਂ ਬੱਕਰੀਆਂ ਅਰ ਗਾਈਆਂ ਬਲਦਾਂ ਅਰ ਖੇਤਿਆਂ ਨੂੰ ਅਰ ਜੋ ਕੁਝ ਨਗਰ ਅਰ ਰੜ ਵਿੱਚ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਲੈ ਲਿਆ। ਇਸ ਬਿੰਦੂ ਤੇ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਮੁਰਦਿਆਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਭ ਧਨ ਅਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਭ ਨਿਆਇਆਂ ਨੂੰ ਅਰ ਤੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਲੈ ਗਏ।

ਆਇਤਾਂ 30, 31. ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਯਾਕੂਬ ਬੋਲਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਿਮਓਨ ਅਤੇ ਲੇਵੀ ਨੂੰ ਡਾਂਟਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ (ਉਸ ਨੂੰ) ਐਖਾ ਕੀਤਾ ਦੇਸ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਵਿੱਚ ਤੁਸਾਂ ਮੈਨੂੰ ਘਿਣਾਉਣਾ ਕੀਤਾ। "ਘਿਣਾਉਣਾ ਕੀਤਾ" (פְּגַע, פָּגַע) ਜਾਂ "ਬਦਬੂ" "ਰੂਪਕ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਪਮਾਨ ਯੋਗ ਕੰਮ ਜਿਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਬਦਲੇ ਰਾਹੀਂ "ਬਦਬੂ" ਪੈਦਾ ਹੋਈ (ਕੂਚ 5:21; 1 ਸਮੂਏਲ 13:4; 27:12; 2 ਸਮੂਏਲ 10:6; 16:21)²⁰ ਯਾਕੂਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਨਾਨੀਆਂ ਅਰ ਪਰਿੱਜੀਆਂ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ, ਉਸ ਦੇ ਤਰਕ ਨੈਤਿਕ ਹੋਣ ਦੀ ਬਜਾਇ "ਸਾਮਰਿਕ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤਿਕ" ਸਨ, (ਜਿਵੇਂ 49:5-7 ਵਿਚ ਹੈ)।²¹ ਉਸ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਸੈਨਾ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਕੱਠੇ ਹੋਕੇ ਮਾਰਨਗੇ ਉਸ ਦੇ ਆਦਮੀ ਥੋੜੇ ਜਿਹੇ ਹਨ। ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਾਰਾ ਘਰ ਨਾਸ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਸ਼ਿਮਓਨ ਅਤੇ ਲੇਵੀ ਇੱਕਮਾਤਰ ਉੱਤਰ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੰਸਾ ਭਰੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਸਹੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੀ ਇੱਕ ਬੇਕਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਸੀ: ਭਲਾ, ਉਹ ਸਾਡੀ ਭੈਣ

ਨਾਲ ਕੰਜਰੀ ਵਾਂਝ ਵਰਤਾਓ ਕਰੋ?

ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ

ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਟਾਲ-ਮਟੋਲ (ਅਧਿਆਇ 34)

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਢਿੱਲ-ਮੱਠ ਕਰਨ ਦੇ ਪਰਤਾਵੇ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਯਾਕੂਬ ਏਸਾਓ ਦੇ ਕ੍ਰੋਧ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦੇ ਲਈ ਹਾਰਾਨ ਨੂੰ ਭੱਜ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਬੈਤਏਲ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਇੱਕ ਸੁਪਨੇ ਵਿਚ ਉਸ ਤੇ ਪਰਗਟ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣ ਦਾ ਵਾਇਦਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਗਿਆ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਕਤ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਜਨਮਭੂਮੀ ਤੇ ਵਾਪਸ ਲੈ ਆਇਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਯਹੋਵਾਹ ਨੇ ਨੇਮ ਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਇਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਸਨ: ਕਨਾਨ ਦੇਸ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਅੰਸ ਦੀ ਬਰਕਤ, ਜੋ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੇ ਲਈ ਬਰਕਤ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਦਰਸ਼ਣ ਦੇ ਬਦਲੇ ਵਿਚ, ਯਾਕੂਬ ਨੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਇਦਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਬੈਤਏਲ ਵਿਚ ਇੱਕ ਥੰਮ੍ਹ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ("ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਘਰ") ਅਤੇ ਵਾਇਦਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਦਸੰਧ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਵੇਗਾ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਾਪਤ ਹੋਣਗੀਆਂ (28:12-22)।

ਇਹ ਲਿਖਤ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪਰਗਟ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਬੈਤਏਲ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਣ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਬੀਤ ਗਏ ਸਨ; ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਹਾਰਾਨ ਵਿਚ ਵੀਹ ਸਾਲ ਬਿਤਾਏ ਸਨ, ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਅਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਤੋਂ ਉਸ ਦੇ ਗਿਆਰਾਂ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਇੱਕ ਧੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ, ਯਾਕੂਬ ਨੇ ਰਾਖੇਲ ਅਤੇ ਲੇਆਹ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੇਸ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਉਸ ਦੇ ਉੱਤੇ ਪਰਗਟ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਨੂੰ ਮੁੜ ਜਾਣ ਦੇ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ (31:13), ਜਿੱਥੇ ਹੁਣ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਰਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਰ, ਲਾਬਾਨ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਰਦਨ ਨਦੀ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਕਿਨਾਰੇ ਤੇ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਕਨਾਨ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਯਾਕੂਬ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸੁੱਕੇਥ ਵਿਚ ਵੱਸਣ ਲੱਗ ਪਏ ਅਤੇ ਉੱਥੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰੇ। ਉੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਘਰ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦੇ ਲਈ ਛੱਪਰ ਬਣਾਏ (33:17)। ਜਦੋਂ ਆਖਿਰਕਾਰ ਉਸ ਨੇ ਯਰਦਨ ਪਾਰ ਕਰ ਲਈ ਕਨਾਨ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਆਇਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਕਮ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਲਈ ਇੱਕ ਜਾਇਦਾਦ ਖਰੀਦ ਲਈ (33:18-20)। ਅਧਿਆਇ 34 ਵਿਚ ਦੱਸੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਅਗਿਆਤ ਸਮੇਂ ਦੇ ਲਈ ਉੱਥੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ।

ਯਾਕੂਬ ਬੈਤਏਲ ਜਾਂ ਹਬਰੋਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵਾਪਸ ਮੁੜ ਜਾਣ ਤੋਂ ਝਿਜਕ ਕਿਉਂ ਰਿਹਾ ਸੀ? (1) ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਦੇਮ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਦੇ ਇੰਨਾ ਨੇੜੇ ਵੱਸਣ ਤੋਂ ਡਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। (2) ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਮਰ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ - ਜਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਝੂਠ ਅਤੇ ਧੋਖੇ ਦੇ ਕਾਰਣ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਦੁੱਖ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਦੁਬਾਰਾ ਉਸ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਸੀ। (3) ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ

ਏਸਾਓ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪਸ਼ੂ ਧਨ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਭਾਗ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (33:8-11), ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਬੈਤਏਲ ਵਿਚ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੂੰ ਦਸੰਧ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ (ਵੇਖੋ 28:22)। ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਨਣ ਵਿਚ ਟਾਲ-ਮਟੋਲ ਕਰਨ ਦੇ ਕਾਰਣ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਰਹੇ ਹੋਣ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਬੁਰੇ ਅਤੇ ਦੁਖਦਾਇਕ ਸਨ।

ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਬੁਲਾਹਟ ਸੁਣਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਦੇਰ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਅਧੂਰੀ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਕਰਨਾ ਮੂਰਖਤਾਪੂਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਈਬਲ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਤਿਉੱਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। (1) ਸਮੂਏਲ ਨੇ ਰਾਜੇ ਸ਼ਾਊਲ ਨੂੰ ਤਾੜਣਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਧੂਰੀ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਕੀਤੀ ਸੀ (1 ਸਮੂਏਲ 15:22, 23)। (2) ਜ਼ਬੂਰ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮਕਾਲੀਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਨੂੰ ਨਾ ਟਾਲਣ: “ਕਾਸ਼ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਅੱਜ ਉਸ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਸੁਣਦੇ! ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਕਠੋਰ ਨਾ ਕਰੋ, ਜਿਵੇਂ ਮਰੀਬਾਹ ਤੇ ਮੱਸਾਹ ਦੇ ਵੇਲੇ ਉਜਾੜ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ...” (ਜ਼ਬੂਰ 95:7-11)। (3) ਇਬਰਾਨੀਆਂ ਦੀ ਪੱਤੀ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਇਸ ਜ਼ਬੂਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਯਹੂਦੀ ਮਸੀਹੀਆਂ ਨੂੰ ਉਤਸਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਵਿਚ ਦੇਰ ਨਾ ਲਾਉਣ (ਇਬਰਾਨੀਆਂ 3:7-4:11)। (4) ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲੇ ਲਿਖਦੇ ਹੋਏ, ਯਸਾਯਾਹ ਨੇ ਇਸਰਾਈਲੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਬਾਬੁਲ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਅਜ਼ਾਦ ਹੋ ਜਾਣਗੇ - ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਈ ਇਹ “ਮਨ-ਭਾਉਂਦਾ ਸਮਾ ਸੀ” (“ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਦਿਨ”) ਕਿ ਉਹ ਫਿਲਿਸਤੀਨ ਨੂੰ ਮੁੜਣ ਅਤੇ ਉਜੜੇ ਹੋਏ ਸਥਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਉਸਾਰਣ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ (ਯਸਾਯਾਹ 49:8-10)। ਯਹੂਦਾਹ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਇਸ ਸੱਦੇ ਨੂੰ ਠੁਕਰਾ ਦਿੱਤਾ; ਅਤੇ ਉਹ ਕਦੀ ਵੀ ਵਾਇਦਾ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਦੇਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਗਏ। (5) ਪੈਲੂਸ ਨੇ ਯਸਾਯਾਹ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਇੱਕ ਵੱਖਰੇ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਨਾਲ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ: ਉਸ ਨੇ ਮਸੀਹੀਆਂ ਨੂੰ ਤਗੀਦ ਕੀਤੀ ਕਿ “ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਨੂੰ ਅਕਾਰਥ ਨਾ ਲਓ” ਅਤੇ ਬਦਨਾਮੀ ਦਾ ਕਾਰਣ ਨਾ ਬਣਨ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਸੀਹ ਦੇ ਕਾਰਣ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ “ਵੇਖੋ, ਹੁਣ ਹੀ ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ ਸਮਾ ਹੈ, ਵੇਖੋ, ਹੁਣ ਹੀ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਦਿਨ ਹੈ” (2 ਕੁਰਿੰਥੀਆਂ 6:1-3)। (6) ਪੈਲੂਸ ਨੇ ਅਫ਼ਸੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਜੋ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਆਪਣੀ “ਚਾਲ” ਵਿਚ ਲਾਪਰਵਾਹ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸੌਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗ ਉੱਠਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਲਾਭਦਾਇਕ ਕਰਨ ਲੋੜ ਸੀ “ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਦਿਨ ਬੁਰੇ ਹਨ” (ਅਫ਼ਸੀਆਂ 5:14-16)।

ਮਸੀਹੀ ਲੋਕ ਨਿਰੰਤਰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਢਿੱਲੇ ਪੈਣ ਦੇ ਪਰਤਾਵੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਅਤੇ ਬੁੱਧੀਮਾਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਨਿਯੰਤਰਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਪੁੱਤਰ (ਅਧਿਆਇ 34)

ਪਿਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਲਈ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਛੱਡ ਦੇਣ ਦੇ ਪਰਤਾਵੇ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਯਾਰੂਬ ਇੱਕ ਅਸਫਲ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਪਲਿਆ ਪੋਸਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ, ਜਦਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਪੱਖ ਲਿਆ।

ਇਸ ਪੱਖਪਾਤ ਨੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਤਨਾਅ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਝਗੜੇ ਨੂੰ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਯਾਕੂਬ ਨੇ ਰਿਬਕਾ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ (ਯੂਸੁਫ਼ ਅਤੇ ਬਿਨਯਾਮੀਨ) ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਪੱਖਪਾਤ ਦਿਖਾਇਆ, ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਣ ਲੇਆਹ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਅਪ੍ਰਿਯ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ, ਜਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਇਸ ਝਗੜੇ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ, ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਦਸ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਯੂਸੁਫ਼ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਚਣ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ ਗੁਆ ਲਿਆ ਸੀ (ਵੇਖੋ 37:3, 4; 42:4, 36-38; 43:8-16)।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਯਾਕੂਬ ਸਰੀਰਕ ਤੌਰ ਤੇ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰ ਪਿਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਅਧਿਆਇ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਚਿਤਰਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ, ਤਾੜਣਾ, ਜਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਯਾਕੂਬ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਦੀਨਾਹ ਦੀ ਹਿਦਾਇਤ ਅਤੇ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੇਆਹ ਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇਗੀ; ਪਰ, ਲੇਆਹ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਕਦੀ ਵੀ ਇਕੱਲੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਿਆਈ ਇਸਤਰੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਡੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਮੂਰਤੀਪੂਜਕ ਨਗਰ ਦੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਧਰਮੀ ਆਦਮੀ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਚੁੱਕਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਜਦੋਂ ਯਾਕੂਬ ਨੇ ਦੀਨਾਹ ਦੇ ਦੁਖ ਭਰੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਸੁਣਿਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਕੋਈ ਸੱਚਾ ਗੁੱਸਾ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਿਸ ਦੀ ਉਮੀਦ ਇੱਕ ਧਰਮੀ ਪਿਤਾ ਤੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਧੀ ਨੂੰ ਭਰਿਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਦੀਨਾਹ ਦੀ ਦੁਰਦਸ਼ਾ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਅਜੀਬ ਜਿਹੀ ਚੁੱਪ ਵੱਟ ਕੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਲਿਖਤ ਇਸ ਗੱਲ ਬਾਰੇ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦੁੱਖ ਸੀ, ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੋਂ ਕੋਈ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਮੰਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਪਿਤਾ ਦੇ ਲਈ ਅਜੀਬ ਹੋਵੇਗਾ ਜੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰੀ ਦੇਖਭਾਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ।

ਜਦੋਂ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰੜ ਚੋਂ ਘਰ ਵਾਪਸ ਆਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਦੀਨਾਹ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਕਿਰਿਆ ਯਾਕੂਬ ਨਾਲੋਂ ਵਧੇਰੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਨਾਲ ਹੋਈ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਘਟਨਾ ਤੋਂ “ਅੱਤ ਹਿਰਖ” ਅਤੇ “ਰੋਹ” ਨਾਲ ਭਰ ਗਏ ਸਨ (34:7)। ਪਰ, ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸ਼ਕਮ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ, ਹਮੇਰ, ਦੇ ਨਾਲ ਯਾਕੂਬ ਦੀ ਇਕਲੋਤੀ ਧੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗਣ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਨਾਨੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਮਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਣ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਦੀਨਾਹ ਨੂੰ ਸ਼ਕਮ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ; ਪਰ ਯੂਸੁਫ਼ ਚੁੱਪ ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੇ ਲਈ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਹਮੇਰ ਨੇ ਆਰਥਿਕ ਫਿਇਦਿਆਂ ਦਾ ਵਾਇਦਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਪਾਰ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਅਤੇ ਸ਼ਕਮ ਨੇ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਲਾੜੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਦੇ ਤੋਹਫ਼ੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਪਰ ਸੰਪੂਰਣ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ, ਯਾਕੂਬ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ (34:6-12)।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ, ਦੀਨਾਹ ਦੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦਾ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਧੀਰਜ ਖੁੱਸ ਗਿਆ। ਉਹ

ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਉਸ ਦੀ ਧੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਕਨਾਨੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਚੁੱਪ ਰਹਿਣ ਅਤੇ ਹੱਥ ਉੱਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਸਮਝਣਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਮੂਲ ਸਮਾਜ ਵਿਚ, ਹਮੇਰ ਅਤੇ ਸ਼ਕਮ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਸੀ ਕਿ ਯਾਕੂਬ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਗੁਆ ਲਈ ਹੈ ਅਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਹੋਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ (34:13)?

ਜਦੋਂ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਕਨਾਨੀ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ ਦੀਨਾਹ ਦੇ ਉਸ ਆਦਮੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਭਾਵਿਤ ਵਿਆਹ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਗੰਭੀਰ ਜਾਪ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇੱਕ ਰੁਕਾਵਟ - ਸੁੰਨਤ ਦਾ ਮਾਮਲਾ - ਸ਼ਕਮ ਅਤੇ ਦੀਨਾਹ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਿਚ ਇੱਕ ਹੋਣ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਖੜਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਨਰਾਂ ਦੀ ਸੁੰਨਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਈ ਦੋਵਾਂ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਣਾ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਹੋਵੇਗਾ।

ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਭਰਾ ਕਦੋਂ ਅਤੇ ਕਿਵੇਂ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਸਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮੀਦ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਤਾ ਕਨਾਨੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਖੜਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਾਂ ਬਲਾਤਕਾਰੀ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ; ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਹਿੰਸਕ ਤਰੀਕੇ ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ। ਕਤਲੇਆਮ ਵਿਚ ਛੋਟੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਉਲੇਖ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ; ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਸਤਰੀਆਂ, ਬੱਚਿਆਂ, ਨੌਕਰਾਂ, ਅਤੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਵਿਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦਾ ਵਿਵਰਣ ਕੁਝ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਕ੍ਰੋਧ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਡਰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਕਿ, ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਸਾਲ ਬੀਤਦੇ ਗਏ, ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਯਾਕੂਬ ਦਾ ਪਿਤਾ ਵਾਲਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਤ੍ਰਾਸਦੀਆਂ ਨੇ ਹੋਰਨਾਂ ਧਰਮੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਤੇ ਅਸਰ ਪਾਇਆ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ:

1. ਏਲੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ “ਯਹੋਵਾਹ ਦੀ ਭੇਟ ਨੂੰ ਤੁੱਛ ਜਾਣਦੇ ਸਨ” ਅਤੇ ਤੰਬੂ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਇਸਤਰੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਨਾਹ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਤਾ, ਇੱਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਜਾਜਕ, ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਝਿੜਕਿਆ; ਪਰ, ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਨੂੰ ਗੁਆ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਉਹ ਉਸ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੁਣਨਗੇ (1 ਸਮੂਏਲ 2:12-25)। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਕੰਮ ਇਸਰਾਈਲ ਦੀ ਹਾਰ ਦਾ, ਨੇਮ ਦੇ ਸੰਦੂਕ ਦੇ ਖੁੱਸ ਜਾਣ ਦਾ, ਅਤੇ ਏਲੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ, ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਇੱਕ ਨੂੰਹ ਦੀ ਮੌਤ ਦਾ ਕਾਰਣ ਬਣੇ (1 ਸਮੂਏਲ 4:1-22)।

2. ਦਾਊਦ ਅਜਿਹੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਦੁੱਖ ਭਰੀ ਉਦਾਹਰਣ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਪਰੋਂ ਆਪਣੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਨੂੰ ਗੁਆ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਅਤੇ ਬੱਚੇ ਸਨ, ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਾਪ ਭਰੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਣ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਉਸ ਦਾ ਆਦਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ

ਵਿਚ ਬਥ-ਸ਼ਬਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਕੰਮ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਪਹਿਲਾਂ, ਰਾਜੇ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹਰਾਮਕਾਰੀ ਕੀਤੀ, ਅਤੇ ਉਹ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋ ਗਈ। ਫਿਰ, ਆਪਣੇ ਪਾਪ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ, ਉਸ ਨੇ ਬਥ-ਸ਼ਬਾ ਦੇ ਪਤੀ ਉਰਿਯਾਹ ਨੂੰ ਯੁੱਧ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚੋਂ ਵਾਪਸ ਬੁਲਾਇਆ, ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਸ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਜਿਨਸੀ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਵੇਗਾ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਯੋਆਬ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਰਿਯਾਹ ਨੂੰ ਭਿਅੰਕਰ ਯੁੱਧ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਰੱਖੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਹੱਟ ਜਾਵੇ, ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਨਿਸ਼ਚਤ ਤੌਰ ਤੇ ਮਰ ਜਾਵੇ (2 ਸਮੂਏਲ 11:1-27)।

ਜਦੋਂ ਨਾਥਾਨ ਨਬੀ ਨੇ ਦਾਊਦ ਦੀ ਹਰਾਮਕਾਰੀ ਅਤੇ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ੀ ਦਾ ਪਰਦਾ ਫਾਸ਼ ਕੀਤਾ (2 ਸਮੂਏਲ 12:1-25), ਤਾਂ ਰਾਜੇ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਜ਼ਰੂਰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਏ ਹੋਣਗੇ। ਦਾਊਦ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਵਿਚਲੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਬੁਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਿਆ ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਉਹ ਵੱਡੇ ਹੋਏ, ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਪਾਖੰਡ ਅਤੇ ਉਰਿਯਾਹ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਕਾਰਣ, ਜੇ ਇੱਕ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਸ਼ਵਾਸਯੋਗ ਵਿਅਕਤੀ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਖੌਲ ਉਡਾਇਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਰਾਜੇ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਉਸ ਦੇ ਛੋਟੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਲਈ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਿਕ ਅਤੇ ਆਤਮਿਕ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਨਾਸਕਾਰੀ ਸੀ। ਦਾਊਦ ਦੇ ਘਿਣਾਉਣੇ ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੇ ਉਸ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਤਮ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨੂੰ ਘਟਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

3. ਦਾਊਦ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੇਧ ਦੇਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੰਮ ਦੇ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਝਿੜਕੇਗਾ ਨਾ ਸਜ਼ਾ ਦੇਵੇਗਾ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਨਾਲ ਦਾਊਦ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਮਨੇਨ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਦੀ ਧੀ ਤਾਮਾਰ ਨਾਲ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਵਿਚ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਜਦੋਂ ਦਾਊਦ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਸੁਣਿਆ, ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਨਾਰਾਜ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਹ ਅਮਨੇਨ ਨੂੰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਸੀ (2 ਸਮੂਏਲ 13:1-21)। ਇਸ ਦਾ ਅਬਸਾਲੋਮ ਤੇ ਡੂੰਘਾ ਅਸਲ ਪਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਅਮਨੇਨ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ ਕਿ, ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ; ਪਰ, ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ, ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਅਬਸਾਲੋਮ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ (2 ਸਮੂਏਲ 13:20-39)।

4. ਅਗਲਾ, ਦਾਊਦ ਦੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਦੀ ਕਮੀ ਅਤੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲਤਾ ਨੇ ਉਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਸਮਾਂ ਬੀਤਦਾ ਗਿਆ, ਅਬਸਾਲੋਮ ਨੇ ਇਸਰਾਈਲੀਆਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲਿਆ। ਦਾਊਦ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਇੰਨਾ ਘੱਟ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਸਿੰਘਾਸਣ ਹੜੱਪਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ (2 ਸਮੂਏਲ 15:1-23)। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਸ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸੈਨਾਵਾਂ ਅਬਸਾਲੋਮ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦੇ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕੀਤਾ, ਤਾਂ ਵੀ ਰਾਜੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਤੋਂ ਰੋਕਿਆ। ਦਾਊਦ ਨੇ ਯੋਆਬ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤ ਹਿਦਾਇਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਅਬਸਾਲੋਮ ਨੂੰ ਹਾਨੀ ਨਾ

ਪਹੁੰਚਾਇਓ; ਪਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ, ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਰਹੇਗਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਰਾਜੇ ਦੀ ਜਾਨ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਰਹੇਗਾ (2 ਸਮੂਏਲ 18:5-15; 19:1-7)।

5. ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਾ ਰੱਖਣ ਦੀ ਇੱਕ ਅੰਤਿਮ ਉਦਾਹਰਣ ਅਦੋਨੀਯਾਹ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਇਸਰਾਈਲ ਦੇ ਸਿੰਘਾਸਣ ਨੂੰ ਹੜਪਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼। ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਦਾਊਦ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਸੁਲੇਮਾਨ ਰਾਜਾ ਹੋਵੇਗਾ (1 ਇਤਹਾਸ 22:5-10) ਪਰ ਤਾਜ ਦੇ ਲਈ ਅਦੋਨੀਯਾਹ ਦੀ ਲਾਲਸਾ ਇੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉੱਚਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਖਿਆ, “ਮੈਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਬਣਾਂਗਾ” (1 ਰਾਜਿਆਂ 1:5)। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਾਜਪੋਸ਼ੀ ਲਈ ਤਿਆਰੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਲੇਖਕ ਨੇ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ ਕਿ, “ਉਹ ਦੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਏਹ ਆਖ ਕੇ ਉਹ ਨੂੰ ਕਦੀ ਨਾ ਉਦਾਸ ਕੀਤਾ ਭਈ ਤੈਂ ਐਉਂ ਕਿਉਂ ਕੀਤਾ?” (1 ਰਾਜਿਆਂ 1:6)। ਦਾਊਦ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਅਪਮਾਨ ਵਿਚ, ਅਦੋਨੀਯਾਹ ਕੋਲ ਯੋਆਬ, ਅਬਯਾਥਾਰ, ਅਤੇ ਪੰਜਾਹ ਮਨੁੱਖ ਸਨ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕਰਦੇ ਸਨ (1 ਰਾਜਿਆਂ 1:5-7, 11-13, 25)। ਆਖਿਰਕਾਰ, ਜਦੋਂ ਦਾਊਦ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਕੀ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਨਾਥਾਨ ਅਤੇ ਯਹੋਯਾਦਾ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਸੁਲੇਮਾਨ ਨੂੰ ਤਾਜ ਪਹਿਨਾਉਣ (1 ਰਾਜਿਆਂ 1:32-40)। ਦਾਊਦ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਦੋਨੀਯਾਹ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਅਸਲੀ ਤ੍ਰਾਸਦੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਬੀਸ਼ਗ ਨੂੰ, ਜੋ ਦਾਊਦ ਦੀ ਸੇਵਾਦਾਰਨੀ ਸੀ, ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਅਦੋਨੀਯਾਹ ਦੀ ਭਿਆਨਕ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹੋਏ, ਸੁਲੇਮਾਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਦੇ ਮਾਰੇ ਜਾਣ ਦੀ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ (1 ਰਾਜਿਆਂ 2:13-25)।

ਜਦੋਂ ਪਿਤਾ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਘਰਾਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜਾਂ ਵਿਚ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਤ੍ਰਾਸਦੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ! ਕੁਝ ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਚੰਗੀ ਉਦਾਹਰਣ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪਾਪ ਕਰਦੇ ਹਨ; ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ, ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, “ਜਿਹੜਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਉੱਤੇ ਛੂਫਕ ਨਹੀਂ ਚਲਾਉਂਦਾ ਉਹ ਉਸ ਦਾ ਵੈਰੀ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਤਾੜਦਾ ਹੈ” (ਕਹਾਉਤਾਂ 13:24)। ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ “ਵੈਰੀ” ਦਾ ਅਰਥ “ਘੱਟ ਪਿਆਰ” ਹੈ (ਵੇਖੋ 29:30-33), ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਪਿਤਾ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੇ ਯੋਗ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਲਿਖਤ ਢੁੱਕਵੀਂ ਹੈ: “ਤਾੜ ਅਤੇ ਛਿਟੀ ਬੁੱਧ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਬਾਲਕ ਬੇਮੁਹਾਰਾ ਛੱਡਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਲਈ ਨਮੋਸ਼ੀ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ” (ਕਹਾਉਤਾਂ 29:15; ਵੇਖੋ ਅਫ਼ਸੀਆਂ 6:4; ਕੁਲੁੱਸੀਆਂ 3:21)। ਕੋਈ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਬੇਰਹਿਮ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ; ਇਸ ਦੀ ਬਜਾਇ, ਵਚਨ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਬੱਚੇ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਬੱਚੇ ਦੇ ਚਰਿੱਤਰ ਦਾ ਅਤੇ ਸਮਝ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਵੇ ਕਿ ਕੁਝ

ਕਿਰਿਆਵਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇਵਾਂ ਦੇ ਲਈ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਅਤੇ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਬਾਈਬਲ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਵਿਹਾਰਿਕ ਅਨੁਭਵ ਨਾਲ ਸਿਖਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇੱਕ ਪਾਠ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਬੱਚੇ ਪਿਆਰ ਭਰੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੱਡੇ ਹੋਏ ਹਨ ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਅਕਸਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਗੁੱਸੇ ਅਤੇ ਕ੍ਰੋਧ ਵਾਲੇ ਵਿਹਾਰ ਅਤੇ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਪਰਗਟ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਬਦਲਾ ਲੈਣਾ (ਅਧਿਆਇ 34)

ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਪਰਤਾਵੇ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੀਨਾਹ ਦੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸ਼ਕਮ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਿਤਾ, ਹਮੇਰ, ਨੇ ਯਾਰੂਬ ਦੇ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਅਸੁੱਧਤਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਹਮੇਰ ਨੇ ਆਪਸੀ ਵਿਆਹ ਸੰਬੰਧ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ; ਇਸ ਨਵੇਂ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਭੂਮੀ ਅਤੇ ਚਾਰਾਗਾਹਾਂ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਸ਼ਕਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਯਾਰੂਬ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧੀ ਵਿਆਹ ਦੇ ਲਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਲਾੜੀ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅਦਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਹਰ ਇੱਕ ਤੋਹਫ਼ਾ ਦੇਣ ਦੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਸਤਾਵਾਂ ਦੀ ਉਦਾਰਤਾ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਯਾਰੂਬ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਬੁਰਾਈ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਣ ਦੇ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ।

ਹਮੇਰ ਅਤੇ ਸ਼ਕਮ ਨੇ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਬਾਹਰੀ ਤੌਰ ਤੇ ਦੇਵਾਂ ਸਮੂਹਾਂ ਦੇ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਪਰ, ਯਾਰੂਬ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੇਖੇਬਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ। ਸ਼ਕਮ ਦੇ ਸਾਰੇ ਆਦਮੀਆਂ ਦੇ ਸੁੰਨਤ ਦੀ ਮੰਗ ਵਿਚ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਜਿਕ ਅਪਮਾਨ ਦੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਬਦਲਾ ਉਹ ਸੀ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਬਦਲਾ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਬਦਲੇ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧੀਕ ਸੀ ਜੋ ਸ਼ਕਮ ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ।

“ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਨਿਯਮ,” ਜਿਸ ਨੂੰ *ਲੈਕਸਟਾਲਿਨਸ* ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਨਿਕਟ ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਸੀ। ਇਹ ਹਾਮੁਰਾਬੀ ਕੋਡ (ਲਗਭਗ 1750 ਈ.ਪੂ.) ਅਤੇ ਮੂਸਾ ਦੀ ਬਿਵਸਥਾ ਦੇਵਾਂ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿਚ ਇੱਕ ਮੁੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਸੀ “ਅੱਖ ਦੇ ਬਦਲੇ ਅੱਖ”, “ਦੰਦ ਦੇ ਬਦਲੇ ਦੰਦ” (ਕੂਚ 21:24; ਲੇਵੀਆਂ 24:20; ਬਿਵਸਥਾ ਸਾਰ 19:21)।²² ਇਹ ਸੁਣਨ ਵਿਚ ਆਧੁਨਿਕ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਸੰਭਿਅ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਲਈ ਮਨੁੱਖੀ ਸਜ਼ਾ ਵੱਲ ਇੱਕ ਕਦਮ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਜ਼ਾ ਜ਼ਰੂਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਸਜ਼ਾ ਅਪਰਾਧ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਕਠੋਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਲਈ, ਜੇਕਰ ਇਕੋ ਦਰਜੇ ਦੇ ਦੋ ਆਦਮੀ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨਾਲ ਲੜਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਣ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਮੁੱਕੇ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਦੀ ਅੱਖ ਨਿਕਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਲਈ ਅਪਰਾਧੀ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਕਰੜੀ ਸਜ਼ਾ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਦਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਵਾਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਸੁੱਟਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਸ਼ਿਮਓਨ ਅਤੇ ਲੇਵੀ ਦਾ ਜੁਰਮ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਸੀ ਜੋ ਦੀਨਾਹ ਨੂੰ ਭਰਿਸ਼ਟ

ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਸ਼ਕਮ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਦੇ ਲਈ, ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਸ਼ਕਮ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਆਦਮੀਆਂ ਦਾ ਕਤਲੇਆਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਸਾਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਲੈ ਗਏ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਭ ਭੇਡ ਬੱਕਰੀਆਂ, ਵੱਗਾਂ ਅਤੇ ਧਨ ਦੌਲਤ ਨੂੰ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਹ ਸੰਪੂਰਣ ਜਾਤੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬਦਲੇ ਦਾ ਇੱਕ ਅਣਜਾਣ ਕੰਮ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਬਦਲਾ ਨਿਯੰਤਰਣ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਯਿਸੂ ਨੇ ਪਹਾੜੀ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਪ੍ਰਤਿ ਚੇਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ (ਮੱਤੀ 5:38-42)। ਗੁੱਸਾ ਜੰਗਲ ਦੀ ਅੱਗ ਦੇ ਵਾਂਗ ਵੱਧ ਅਤੇ ਫੈਲ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਸਲੀ ਜਾਂ ਸਮਝੇ ਹੋਏ ਦੁਸ਼ਮਣਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਪਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਰੋਮ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਮਸੀਹੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ:

ਬੁਰਿਆਈ ਦੇ ਵੱਟੇ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਬੁਰਿਆਈ ਨਾ ਕਰੇ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਭਾਣੇ ਚੰਗੀਆਂ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖੋ। ਜੇ ਹੋ ਸੱਕੇ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਵਾਹ ਲੱਗਦਿਆਂ ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੇਲ ਰੱਖੋ। ਹੋ ਪਿਆਰਿਓ, ਆਪਣਾ ਬਦਲਾ ਨਾ ਲਓ ਪਰ ਕ੍ਰੋਧ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦਿਓ ਕਿਉਂ ਜੋ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਭੂ ਆਖਦਾ ਹੈ ਭਈ ਬਦਲਾ ਲੈਣਾ ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਹੈ, ਮੈਂ ਹੀ ਵੱਟਾ ਲਾਹਵਾਂਗਾ। ਪਰ ਜੇ ਤੇਰਾ ਵੈਰੀ ਭੁੱਖਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਨੂੰ ਖੁਆ, ਜੇ ਤਿਹਾਇਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਨੂੰ ਪਿਆ ਕਿਉਂ ਜੋ ਇਹ ਕਰ ਕੇ ਤੂੰ ਉਹ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਅੱਗ ਦੇ ਅੰਗਿਆਰਾਂ ਦਾ ਢੇਰ ਲਾਵੇਂਗਾ। ਬੁਰਿਆਈ ਤੋਂ ਨਾ ਹਾਰ ਸਗੋਂ ਭਲਿਆਈ ਨਾਲ ਬੁਰਿਆਈ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲੈ। (ਰੋਮੀਆਂ 12:17-21)।

ਇਹ ਇੱਕ ਸਬਕ ਦੀ ਜਿਸ ਦੀ ਪੌਲੁਸ ਨੂੰ ਖੁਦ ਲੇੜ ਸੀ। ਇੱਕ ਕੱਟੜ ਫਰੀਸੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ, ਸੈਲੂਸ (ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਇਬਰਾਨੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ) ਨੇ ਇਹ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਯਹੂਦੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਯਿਸੂ ਇੱਕ ਖਤਰਨਾਕ ਪਾਖੰਡੀ ਅਤੇ ਯਹੂਦੀ ਧਰਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸੀ। ਉਹ ਮਸੀਹ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੈਦ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਸਮਰਥਨ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਸੀ। ਫਿਰ ਦੰਮਿਸਕ ਦੇ ਰਾਹ ਤੇ ਸੈਲੂਸ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਜੀ ਉੱਠੇ ਮਸੀਹ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਰੱਬੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਬਜਾਇ ਜਿਸ ਦੇ ਉਹ ਯੋਗ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਦਯਾ, ਮਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਜਿਸਮਾਨੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਯਿਸੂ ਦੇ ਵਿਚ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਮਿਸ਼ਨ ਮਿਲ ਗਿਆ: ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਮਾਫ਼ੀ ਅਤੇ ਯਿਸੂ, ਮਸੀਹ (ਮਸੀਹਾ) ਦੇ ਲਹੂ ਦੇ ਦੁਆਰਾ, ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਇੰਜੀਲ ਦੇ ਵਿਰਤਾਂਤ ਦਾ (ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ) ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ (ਰਸੂਲਾਂ ਦੇ ਕਰਤੱਬ 26:9-18; ਰੋਮੀਆਂ 1:16; 3:21-30; 6:1-7)। ਬਹੁਤ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ, ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਤਿਮੋਥਿਉਸ ਨੂੰ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੀ ਕਿਰਪਾ (ਨਾਹੱਕ ਦਯਾ) ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਮਸੀਹ ਯਿਸੂ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪਾਪੀਆਂ ਦਾ ਮੁਖੀ - ਇੱਕ ਨਿੰਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਸਤਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਅਤੇ ਇੱਕ ਹਿੰਸਕ ਹਮਲਾਵਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ - ਪੌਲੁਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਮਸੀਹ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਮ ਅਤੇ ਦਯਾ ਦੇਵੇਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਮਸੀਹੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬੁਰਾਈਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਸ ਦੇ ਉੱਤੇ ਆਪਣਾ ਕ੍ਰੋਧ ਭੜਕਾਉਣ

ਦੀ ਬਜਾਇ, ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਮਾਫ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇੰਜੀਲ ਦਾ ਵਿਰਤਾਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਸੇਵਕਾਈ, ਜਾਂ “ਸੇਵਾ” (δῆλονία, ਡਾਈਕੋਨੀਆ; 1 ਤਿਮੋਥਿਉਸ 1:12-16)।

ਬੇਸ਼ੱਕ, ਯਿਸੂ ਨੇ, ਕਿਰਪਾ ਦੀ ਸਿੱਧ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਅਕਸਰ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ। ਅਨਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਖ਼ੋਲ ਉਡਾਏ ਜਾਣ, ਕੇੜੇ ਖਾਣ, ਕੰਡਿਆਂ ਦਾ ਤਾਜ ਪਾਏ ਜਾਣ, ਅਤੇ ਸਲੀਬ ਦੇ ਉੱਤੇ ਕਿੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਕੜੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਤਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਰਾਪ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦੇ ਕ੍ਰੋਧ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬੁਲਾਇਆ; ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਉਸ ਨੇ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕੀਤੀ, “ਹੇ ਪਿਤਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਕਿਉਂ ਜੋ ਓਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਭਈ ਕੀ ਕਰਦੇ ਹਨ” (ਲੂਕਾ 23:34)। ਇਸ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਗਹਿਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪਾਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਰਦੇ ਹੋਏ ਵੇਖਿਆ ਸੀ - ਖਾਸ ਤੌਰ ਤੇ ਰੋਮੀ ਸੂਬੇਦਾਰ ਤੇ ਜੋ ਸਲੀਬ ਚੜ੍ਹਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਚਾਰਜ ਸੀ। ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ, ਯਿਸੂ ਦੇ ਪਰਖੇ ਜਾਣ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਈ ਵਾਰ, ਪਿਲਾਤੁਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਰਦੋਸ਼ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ; ਫਿਰ ਵੀ ਯਹੂਦੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦਬਾਅ ਦੇ ਕਾਰਣ ਗਵਰਨਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਲੀਬ ਤੇ ਚੜ੍ਹਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਲਈ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਕਦੀ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੇ ਬੁੱਲਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲਈ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈ ਰਹੇ ਸਨ। ਹੈਰਾਨਕੁੰਨ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਵਿਚ, ਸੂਬੇਦਾਰ ਨੇ ਕਾ, “ਇਹ ਪੁਰਖ ਠੀਕ ਪਰਮੇਸ਼ੁਰ ਦਾ ਪੁੱਤ੍ਰ ਸੀ” (ਮਰਕੁਸ 15:39)।

ਯਾਰੂਬ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ ਕਦੀ ਵੀ ਉਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਦਯਾ ਅਤੇ ਮਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ ਸੀ ਜੋ ਯਿਸੂ ਨੇ ਸਲੀਬ ਦੇ ਉੱਤੇ ਦਿਖਾਈ ਸੀ। ਮੂਰਤੀਪੂਜਕ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ, ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਬਦਲਾ ਲੈਣਾ ਅਤੇ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਦਾ ਘਿਣਾ ਯੋਗ ਤਰੀਕਾ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ, “ਬੀਰਖਾ, ਹੱਤਿਆ, ਝਗੜਾ, ਛਲ, [ਅਤੇ] ਕ੍ਰੋਧ” (ਰੋਮੀਆਂ 1:29) - ਸ਼ਕਮ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਲੈਣ ਦੇ ਦੁਆਰਾ - ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ।

ਟਿੱਪਣੀਆਂ

¹ਅਰਥਾਤ, ਯਾਰੂਬ ਨੇ ਲੇਆਹ ਨੂੰ ਰਾਖੇਲ ਨਾਲੋਂ ਘੱਟ ਪਿਆਰ ਕੀਤਾ ਸੀ (29:30-32)। ²ਬਿਨਯਾਮੀਨ, ਯਾਰੂਬ ਦਾ ਬਾਰੂਵਾਂ ਪੁੱਤਰ, ਅਜੇ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਸੀ (35:16-18)। ³ਸਾਹਿਤਿਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਅਤੇ ਕੁਝ ਅਨੁਮਾਨ ਦੇ ਦੁਆਰਾ, ਬਰੂਸ ਕੇ. ਵਾਲਟਕੇ ਨੇ ਅਨੁਮਾਨ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੀਨਾਹ ਦੀ ਉਮਰ ਪੰਦਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਸੀ। (ਬਰੂਸ ਕੇ. ਵਾਲਟਕੇ, *ਜੇਨੇਸਿਸ: ਏ ਕਮੈਂਟਰੀ* [ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ: ਜੌਡੋਰਵਨ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, 2001], 459.) ⁴ਰਾਹਾ ਦੇ ਸਮਾਨ ਇਸਤੇਮਾਲ ਦੇ ਲਈ ਕੂਚ 2:11 ਵੇਖੋ। ⁵ਨਾਮ “ਸ਼ਕਮ,” ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ “ਮੋਚਾ” ਸੀ ਇਹ ਸ਼ਹਿਰ ਏਬਲ ਪਰਬਤ ਅਤੇ ਗਰਿੱਜੀਮ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਇਹ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ⁶ਲਿਓਨਾਰਡ ਜੇ. ਕੋਪਸ, “TWO” ਵਿਚ, 2:682. ⁷ਜਦਕਿ ਕਿਰਿਆ ਅੰਨਾਰ ਕਈ ਬੰਦਾਂ ਵਿਚ ਅਨੈਤਿਕਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਅਪਮਾਨ (ਬੇਇੱਜ਼ਤੀ) ਦੇ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਹੋਰਨਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਰਥ ਬਲਾਤਕਾਰ ਹੈ (ਬਿਵਸਥਾ ਸਾਰ 22:28, 29; ਨਿਆਈਆਂ 19:24; 20:5; 2 ਸਮੂਏਲ 13:12, 14, 22, 32; ਵਿਰਲਾਪ 5:11)। ⁸ਜੇਨ ਟੀ. ਵਿਲੀਸ, *ਜੇਨੇਸਿਸ, ਦ ਲਿਵਿੰਗ ਵਰਡ ਕਮੈਂਟਰੀ* (ਐਸਟਿਨ, ਟੈਕਸਾਸ: ਸਵੀਟ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰਪਨੀ, 1979), 365. ⁹“ਲੈਕੋ” ਲਾਕਾਰ ਤੋਂ ਹੈ, 34:2 ਵਿਚ “ਲਿਆ” ਜਾਂ “ਜਬਤਾ” (NRSV) ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦਾ ਸਮਾਨ ਸ਼ਬਦ ਹੈ। ਵਿਅੰਗ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਕਮ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਦੀਨਾਹ ਨੂੰ “ਲੈ ਲਿਆ” ਸੀ। ¹⁰ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਕਾਨੂੰਨ ਨੇੜਲੇ ਪੂਰਬ ਤੋਂ ਦੂਜੀਆਂ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ, ਵੇਖੋ ਥਿਓਫਾਈਲ ਜੇ. ਮੀਕ, ਅਨੁਵਾਦ, *ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਨਿਕਟ ਪੂਰਬੀ ਲਿਖਤਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਮ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ* "ਮੱਧ ਨਿਕਟ ਪੂਰਬੀ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ" ਤੀਸਰੀ ਸੋਧ ਜੇਮਸ ਬੀ. ਪਰਿਚਰਡ (ਪ੍ਰਿੰਸਟਨ, ਨਿਊ ਜਰਸੀ: ਪ੍ਰਿੰਸਟਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੈਸ, 1969), 185 (ਨੰਬਰ ਏ 55, 56)।

¹¹ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ, ਜਦੋਂ ਯਾਕੂਬ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਯੂਸੂਫ ਮਰ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ "ਆਪਣੇ ਬਸਤਰ ਪਾੜੇ," "ਤੁੱਪੜ ਆਪਣੀ ਕਮਰ ਉੱਤੇ ਪਾਇਆ," "ਬਹੁਤ ਦਿਨਾਂ ਤੀਕਰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ੍ਰ ਦਾ ਸੋਗ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ," ਅਤੇ "ਉਹ ਦੇ ਲਈ ਰੋਂਦਾ ਰਿਹਾ" (37:34, 35)। ¹²ਐੱਚ. ਸੀ. ਲੀਓਫੇਲਡ, *ਐਕਸਪੋਜ਼ੀਸ਼ਨ ਆਫ ਜੇਨੇਸਿਸ*, ਜਿਲਦ 2 (ਐੱਨ. ਪੀ.: ਵਾਰਟਬਰਗ ਪ੍ਰੈਸ, 1942; ਮੁੜ ਛਪਿਆ ਸੰਸਕਰਣ, ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ: ਬੋਕਰ ਬੁਕ ਹਾਊਸ, 1953), 901. ¹³ਯਾਕੂਬ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਇੱਕ ਪੈਲੀ ਦਾ ਖੱਤਾ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ (33:19), ਪਰ ਸ਼ਕਮ ਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਗਠਜੋੜ ਉਸ ਲਈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਹੋਰ ਵਾਧੂ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰੇਗਾ। ¹⁴ਸ਼ਬਦ *ਮੋਹਰ* ਹੋਰਨਾਂ ਦੇ ਬੰਦਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਕੂਚ 22:16; 1 ਸਮੂਏਲ 18:25)। ESV ਨਿਰੰਤਰ ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ "ਦੁਲਹਨ ਦੇ ਮੁੱਲ" ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਰਦਾ ਹੈ। ¹⁵ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਨਾਵਾਂ ਨੂੰ *ਮੋਹਰ* ਅਤੇ *ਮੈਥਥਨ* ਨੂੰ "ਰੈਂਡੀਆਡੇਸ" ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇੱਕੋ ਤੋਹਫੇ ਨੂੰ ਦੋ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਹਿਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਹੈ। (ਈ. ਏ. ਸਪੀਜ਼ਰ, *ਜੇਨੇਸਿਸ*, ਦ ਐਂਕਰ ਬਾਈਬਲ, ਜਿਲਦ 1 [ਗਾਰਡਨ ਸਿਟੀ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਡਬਲਡੇ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ, 1964], 265.) ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਭਾਵਨਾ ਇਹ ਹੈ, ਕਿ ਦੋ ਵੱਖਰੇ-ਵੱਖਰੇ ਤੋਹਫੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਬਰਾਹਾਮ ਦੇ ਨੌਕਰ ਨੇ ਰਿਬਕਾਹ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਤੋਹਫੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ (24:53)। ¹⁶ਗੋਰਡਨ ਜੇ. ਵੇਨਹੇਮ, *ਜੇਨੇਸਿਸ 16-50*, ਵਰਡ ਬਿਬਲੀਕਲ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਜਿਲਦ 2 (ਡੱਲਾਸ: ਵਰਡ ਬੁਕਸ, 1994), 314. ¹⁷ਸਪੀਜ਼ਰ, 265. ¹⁸ਓਨਕੇਲੇਸ ਦਾ ਤਾਰਗੁਮ," ਦ *ਤਾਰਗੁਮਸ ਆਫ ਓਨਕੇਲੇਸ ਐਂਡ ਯੋਨਾਥਾਨ ਬੈਨ ਉਜ਼ੀਲੋਨ*. ਦ ਪੈਂਟਾਟਿਊਕ, ਅਨੁਵਾਦ ਜੇ. ਡਬਲਿਊ ਐਬਰਿਜ (ਨਿਊ ਯਾਰਕ: KTAV ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਹਾਊਸ, 1968), 113. ¹⁹ਜੇਕਰ ਦੀਨਾਹ ਸ਼ਕਮ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਇੱਕ ਬੰਦੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਹ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ (ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ) ਕਿ ਕਿਉਂ ਯਾਕੂਬ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਨੇ "ਧੋਹ ਨਾਲ" (34:13) ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ (34:25, 26)। ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਆਦਮੀਆਂ ਦੀ ਸੱਖਿਆ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਸੀ ਕਿ ਸਿਰਫ ਧੋਖੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈ ਸਕਦੇ ਸਨ। ²⁰ਕੋਨੇਥ ਏ. ਮੈਥਿਊਜ਼, *ਜੇਨੇਸਿਸ 11:27-50:26*, ਦ ਨਿਊ ਅਮੇਰੀਕਨ ਕਮੈਂਟਰੀ, ਜਿਲਦ 1B (ਨੈਸ਼ਵਿਲ: ਬਰੇਡਮੈਨ ਐਂਡ ਹੋਲਮੈਨ ਪਬਲਿਸ਼ਰਜ਼, 2005), 609.

²¹ਵਿਕਟਰ ਪੀ. ਹਮਿਲਟਨ, ਦ *ਬੁਕ ਆਫ ਜੇਨੇਸਿਸ: ਅਧਿਆਇ 18-50*, ਦ ਨਿਊ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਕਮੈਂਟਰੀ ਆਨ ਦ ਓਲਡ ਟੈਸਟਾਮੈਂਟ (ਗ੍ਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਸ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ: ਵਿਲੀਅਮ ਬੀ. ਈਡਰਮੈਂਸ ਪਬਲਿਸ਼ਿੰਗ ਕੰਪਨੀ, 1995), 371. ²²ਵੇਖੋ ਦ *ਹਾਮੁਰਾਬੀ ਦੀ ਸੱਖਿਆ* 196, 200.